

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Verus Ecclesiasticus Vocationem suam cognoscendi
Avidus, Eidemqve Correspondendi Studiosus**

Mansi, Giuseppe

Francofurti ad Mœnum, 1693

Cap. VI. de canone Missæ

urn:nbn:de:hbz:466:1-38106

beat: quia tam sancta, & tam dulcis, & desiderabilis vox, etiamsi diu noctuque posset dici, fastidium non poterit generare. Ego tamen credo concilium illud ibi non loqui de Sacrificio Missæ, sirm. Tom. I. conc. Gal. c. 30. sed de Horis Canonicis: Recte enim in Concilio Agathensi, similiter in Gallia habito 23. annis ante sub Symmacho Papa, eadem omnino phrasis reperitur de Missa matutina, per quod laudes, & Prima intelligitur: *In conclusione matutinarum, vel vespertinarum Missarum, post hymnos capitella de psalmis dicantur*, ex quo, nemo est, qui r.õ videat, illud r.õ intelligi de Missæ Sacrificio, sed de horis Canonicis: Eodem modo explicantur à Petro Ciacone, p. 2. Di. q. Monast. Di. q. 5. tit. 8. & Alphonso Salmerone illa Cassiani verba, allata à Benedicto Haefsteno, & Smaragdo Abbate in interpretatione Missæ.

Caput Sextum.

De Canone Missæ.

NOmen illud *Canon*, quod significat Regulam, sufficienter demonstrat sanctitatem, stabilitatem, ac efficaciam precum in illo contentarum. dū servire debent pro regula firma ac stabili, ad dignè celebrandum sacrosanctum Sacrificium; *Orationem quam Canonem, sive actio-*

actionem, dicit ordo Romanus, propter
 larem Sacramentorum confectionem, more Ro-
 mano appellamus: De Sacr. Mis. c. 3. Et sacro-
 sanctum Tridentinum Concilium sess. 22. lo-
 quens de illo, dicit: Cum sancta sacra admi-
 nistrari conveniat, sitque hoc sanctissimum sa-
 crificium, Ecclesia Catholica, ut digne reveren-
 terque offerretur, ac perciperetur, sacrum Ca-
 nonem multis ante saeculis instituit, ita ab omni
 errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod
 non maximè sanctitatem, ac pietatem quandam
 redoleat, mentesque offerentium in Deum eri-
 gat. Olim etiam vocabatur legitimum, vel
 legitima, ut constat ex S. Optato Milevitano,
 Quod scilicet, dicit Maldonatus, Cont. Faustus
 in M. S. de cari. Missa legitima sunt certa, certa
 que lege constant.

S. Isidorus Lib. 1. de offic. cap. 15. Canonis
 auctorem facit sanctum Petrum, quod
 tamen hoc modo intelligendum est, ut
 non excludantur alii summi Pontifices, usque
 ad S. Gregorium Magnum, qui etiam aliquid
 addiderunt, quamvis postea alii nihil addide-
 rint: S. tamen Gregorius III. uti habemus
 apud Anastasium, non quidem pro univer-
 sali Ecclesia, sed pro particulari à se dedica-
 to Oratorio in honorem omnium Sanctorum
 S. Petro vicinorum, memoriam addidit, ad
 secun-

retundendam crudelem Leonis Isaurici impudentiam, qui bellum sacris imaginibus, ac Sanctorum invocationi indixerat. *Multi Sancti* dicit Bonaventura C. 4. *Expos. an Miss. Scilicet Gelasius, Damasus, Gregorius, Leo, Sergius Papa, & ceteri multi diversas clausulas apposuerunt.* Plures etiam credunt cooperatum fuisse Museum Presbyterum Marsiliensem, cujus servat memoriam Martyrologium Gallianum ad quartum diem Septembris, *sans. Mar. Gall. in sup. Quesnai ann. Mass Ann. 439.* Item Vocontium Episcopum Castellanensem in Mauritania; & idem S. Bonaventura docet quod, *Canonem diversi sancti composuerunt, sed quidam Scholasticus Romanae Ecclesiae, ad petitionem Apostolici regulariter cum ordinavit,* qui, qualis fuerit, nescimus, cum nomen Scholastici, non sit proprium, sed connotativum aut hominis eruditi ac docti, aut etiam Advocati, prout habemus apud Justinianum, deq; eodem gradu ac officio agunt Macarius, Meursius in Glossario, Cardinalis Baronius in notis ad Rom. *Novel. 74. 76. Hom. 15. ad 6. Febr. in not. ad Soc. Martyr. Henricus Valesius, & alii.* Dicere tamen debemus antiquiorem esse Gelasio Papam, aliisque supra nominatis Pontificibus, asserit enim Vigilius Papa, loquens de Canone, *Ipsam ex*
Apo-

Apostolica traditione accepimus, cui conformiter loquitur Concilium Tridentinum, constat. tum ex Apostolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum piis institutionibus; unde iustissime anathematizat illos, qui aul fuerint dicere quod in Canone errores contineantur: Si quis dixerit, Canonem Missae errores continere, ideoque abrogandum esse, anathema sit. Inchoatur Canon hac oratione: Te igitur &c. in qua, Ecclesia ab Apostolo instructa, recurrit ad æternum Patrem mediante Jesu Christo ejus Filio advocato nostro: Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum; Advertitque S. Thomas in Ep. Pauli, 1. ad Tim. c. 2. lec. 1. in Missa contineri quatuor illas petitiones, quas S. Paulus prescribit Timotheo cap. 2. Obsecro primum, omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones. Omnes illae partes perfecte adimplentur in Missa, & quoad obsecrationem, In Missa est obsecratio usque ad consecrationem corporis & sanguinis, quia in eis est commemoratio sacrorum, ex quibus est fiducia impetrandi, ideoque vocantur, Dona, munera, sancta sacrificia &c. id est, ut explicat Hugo à S. Victore; L. 2. de offic. Eccl. cap. 29. Donum est, quod à superiore datur, Munus, quod ab inferiore; quod autem additur, hæc sacrificia

*crificia
muner
dem c
mat S
quod
sempe
verun
titulo
um m
relatio
nem:
opes f
nobis f
ignam
consecr
licer d
pat E
Aposto
Meme
consta
tam so
olim fu
em fie
ro eo.
memo
bis aut
vig; a
nantib
emitte*

sacrificia, determinatio est, qualiter inde Deus
 muneretur; tribus vicibus, proferendo ea-
 dem dicta verba, signum sanctæ crucis for-
 mat Sacerdos, quod non solum denotat,
 quod etiam, suam ante Passionem Christus
 semper in corde suo, suam habuerit crucem,
 verum etiam quod omne id quod sub quovis
 titulo aut formalitate offereretur, omne su-
 um meritum, omnem valorem reciperet per
 relationem ac respectum ad Christi Passio-
 nem: *cujus nos, dicit idem author, parti-*
cipes facimus, dum vita nostra sustinenta
vobis subtrahendo, Deo offerimus, Ter autem
signamus ea, quia virtute Trinitatis, omnis
consecratio perficitur. Specialiter nominat
 sacerdos summum Pontificem, tanquam caput
 Ecclesiæ universalis, pro quo orat,
 apostolicæ conformiter doctrinæ: *Heb. 13.*
Mementote Præpositorum vestrorum, idque
constanter semper fecit, facitque Ecclesia,
tam sollicita pro S. Petri successore, quam
olim fuit pro ipso met, juxta illud: Oratio au-
tem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deū
pro eo. Id ipsū quoq; populo Antiocheno in
 memoriā reduxit S. Joan. Chrysostomus; *vo-*
lis autē & pro terrarū orbe, & pro Ecclesia, quo-
usq; ad terra terminos extēdatur, & pro guber-
nantibus ipsa & præsidētibus, jubetur orationes
mittere; & ad restituendam, seu potius robo-

Mansi

Veri
Ecclesiastici

randam confirmandā ac talem ac consueta quo a
 dinem, supra citatum Vasense Cōciliū in hūi. cipali
 livit cum canone quarto: *Nobis justum est, ut res
 est, ut nomen Domini Papae, quicumq; Apud. ſicia
 ca ſedi praefuerit, in noſtris Eccleſiis recitari.* alteri
 Et ſicuti denominatio viſibilis Eccleſiae Capi. S. Th
 tis, & Patris univerſalis animarum permitti. quoru
 tur, ita etiam communi, ac generalis Reſtoris quia
 corporum, juxta id quod dicit Tertullianus clauſu
 in Apol. cap. 30. *Nos pro ſalute Imperatorum Deo
 um invocamus eternū: & ad ſcapul. c. 2. Sacri. id eſt,
 ficamus pro ſalute Imperatoris Deo noſtro. Do. vener
 cet etiam ſacra Scriptura pro ſalute Demetrii pond
 idem factum fuiſſe, dum dicit, quod, *Exe. 3 in 1
 runt de Sacerdotibus populi ſalutare cum in pa. 21.
 ce, & demonſtrare ei holocauſtomata, qua offerre v
 rebantur pro Rege 1. Macchab. 7. Similiter opo. uens,
 que tunc quoque orat pro omnibus Fidel. ad Co
 bus, cujus rationem dat Occumenius Hom. 19. verba
 ad pop. in Ep. ad Tim. c. 2. *Cum Episcopus com. es, &
 munis ſit Pater, debet pro omnibus orare. U. um r
 titur verbo illo offerimus, eodem modo ſic. um re
 uti antea in ſacrificio, non quod oblatio ſta. us ac
 qua ante conſecrationem facta eſt, proprie ſic. linari
 rificium propitiatorium, ſed quia eſt de. quiff
 dicatio illius materiae, e qua fieri debet pro. Paſcha
 pitatorium ſacrificium. iph***

Incipit deinde Memento vivorum, in h. per
quo

quo antiquitus exprimebantur nomina prin-
cipalium personarum, quæq; erant in majo-
re respectu, aut ob dignitatem, aut ob bene-
ficia singularia collata tali Ecclesiæ. Pergit
alterius ad *Communicantes*, in quo, ut dicit
S. Thomas 3. P. Q. 83. commemorat Sanctos,
quorum patrocinia implorat, pro prædictis, &
quia partem primam orationis sub unica
clausula concludit, ideo bene dicitur *Com-
municantes* Bell. de Miss. l. 2. c. 21. Hug. ubi supra.
id est, memoriis Sanctorum & eosdem Sanctos
venerantes; vel etiam ob mutuam corre-
spondentiam, qua inter se fideles sunt uniti,
& in Ecclesia communiione, per fidem manen-
tes. Ad secundam istam opinionem incli-
nare videtur Micrologus, reflexionem fa-
ciens, quod in quibusdam solemnitatibus
Communicantes adjungat Ecclesia hæc
verba, & diem sacratissimum celebran-
tes, &c. Unde putat illa non conjungi
cum memoria Sanctorum, sed debere so-
lem referri ad ipsum offerentem. Sex vici-
us adjungit Ecclesia Romana verba illa or-
dinarie *Communicantes*, idque ex ritu an-
tiquissimo, inquit Micrologus, nempe in
Paschate, Pentecoste, Natali DOMINI,
Epiphania, in Ascensione DOMINI,
& per illorum Octavas, & in die Jovis
quo

sancto : Et quia dubitabatur, an, si in illa
 las octavas veniret aliquod festum, proprium, an
 habens præfationem, deberet etiam omitti & *Communicantes*, per Octava illa assignatam, in
 sacra Rituum Congregatio die 29. Augusti, 1627.
 Anno 1627. declaravit, in illo casu præfatio-
 nem separandam esse à *Communicantes*, præfationem
 & dicendo illam propriam, retineatur in
 hoc de Octava ; Quod enim in Missis, *Communicantes*
 ponatur statim post præfationem, non ideo factum est, quod
 num semper dici deberet cum altero, sed ut
 facilius, & commodius inveniretur. Illud prob
 tamen dicit Guyet L. 4. Q. 32. Heerol. in ce-
 currentibus Missis defunctorum non debet
 practicari, in quibus semper uti, vigore Ru-
 bricæ, semper dici debet præfatio communis, præfatio
 ita etiam dici debet *Communicantes* commu-
 ne, & non proprium illud solemnitatis : Cuius
 sa vero est, quod nulla sit habitudo Missarum, qui
 pro defunctis, cum Missis vivorum, ac præinde
 nusquam attenditur ad festum, seu tempus
 usurans. Invocantur ex vetustissima traditio-
 ne in *Communicantes*, Beatissima Virgo, S. Anna
 postuli, & duodecim Martyres, juxta anti-
 quum usum in Ecclesia per tria secula, quo-
 rum tempore solum mentio fieri solebat de Mar-
 tyribus. Alii plures recensentur in Missa

Am-

si in illis Ambrosiano, & in eo publicato à Thoma-
 propo- am omnia, annumerantur etiam varii sancti Episco-
 signatum, & Confessores; & in aliquibus locus re-
 9. Augusti, quatur in illo sancto. de quo sit officium. Ad
 pratio- uita Guliel. Abb. s. Albani. quod dum inter-
 unicates, garetur Innocentius Tertius, an esset lici-
 reineretur in in Canone Missæ adjungere nomen illius
 in Missa, cti, cujus corpus in illa Ecclesia venera-
 post puz- ur, respondit, id æquitati videri conforme.
 , quatu- non debet tamen aliquis, quidpiam adjun-
 o, sedu- ere autoritate propria, & absque Ecclesiæ
 ar. Illud, probatione. Altera oratio, quæ incipit,
 sol. in ce- anc igitur, quæ spectat ad secundam partem
 non debet, anonis, specialem adjunctam habet cære-
 rigore Ru- moniam, tenendi expansas supra oblata. Præ-
 omni- munitis, gurata fuit illa cæremonia in lege Mosaica,
 r commu- sacrificio duorum Hircorum, è quibus E-
 tis: Cas- Marius, ab Origine appellatus, Apopompa-
 Missarum, qui, & bene diximus in principio hujus
 ac prouid- bri figura erat incruenti sacrificii, antequam
 tempus oc- ferretur in desertum, ponebatur in porta
 a traditio- bernaculi, & ibi Pontifex, Pan. s. dormi. Po-
 rgo, S. A- utraque manu super caput ejus, dicit sacer
 iuxta anti- tus Le. ii. 16. confiteatur omn. s. iniquitates fi-
 ala, quo- rum Israel & uniuersa delicta, atque peccata
 et de Mor- rum; qua imprecans capiti ejus, emitte-
 in Missa- rum per hominem paratum in desertum:
 li Am-

Ll 3 Q10m 1-

Quomodo Hircus ille figura fuerit Sacrificii crucis, in Missa repræsentati, pulchrè docet Origenes : Hom. 12. in Levit. c. 16. In eo, quod dicitur, quia affixit cruci sua, Principatus, & Potestates contrarias, & triumphavit eas, fortè in eis Apopompæi implevit : Scimus utique Christum Dominum fuisse illum, in quo tanquam in Hirco Apopompæo, posuit Dominus in eo, uti dicit Isaias c. 53. iniquitatem omnium nostrum; & paulo inferius, Et iniquitates eorum ipse portavit. Valde autem appositè venit illa cæremonia ante consecrationem supra oblata, ad denotandum, quod id, quod offertur, licet modo sit panis & vinum, in virtute tamen verborum consecrationis, transubstantiandum esse in corpus & sanguinem Domini, Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus, & semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata 1. Tim. 2. Heb. c. 9. Cæremonia illa expandendi manus supra victimas, quæ offeruntur, de qua non in illo solum loco, sed etiam in pluribus aliis loquitur sacer textus Levit. c. 3. 41. c. 44. singulari nota digna est, eamq; valde convenienter intento nostro explicat Dionysius Carthusianus : in c. 1. Levit. art. 4. Manum super hostiam posuit, ut per hoc interiorem suam intentionem, & devotionem fir-

prius excitaret, & applicaret exteriori sacrifici-
 o suo, quatenus acceptabilior fieret Deo sua ob-
 latio. Neq; foret impropria allusio desumpta
 ex impuris Hebræorum fontibus, à quibus
 scriptum invenimus, Rabbi Paal. apud Dyon.
 Carthuf. ibid. per manuum impositionem super
 hostiam notabatur, & offerens testabatur, quod
 ipse pro peccatis suis dignus esset occisione, &
 quod loco sui animal illud occideretur. Enim-
 vero, si spectemus flagella, spinas, crucem,
 nonne omnia & pro nobis rebellibus sunt, &
 ingratis? Et tamen, non aliquod animal, a-
 nimave sumpsit creaturam Deus Pater, sed Fi-
 lium suum unigenitum, Regem Gloriæ, uni-
 versorum conditorem, loco nostro omnibus
 malis supposuit pœnalitatibus. Revocemus
 quoque in memoriam, manuum hac super
 oblata impositione, illam Episcopi ma-
 nuum impositionem super capita Sacer-
 dotum ordinandorum, ac recordemur, mira-
 bilem illâ consecrationis actionem effectum
 habere non potuisse, nisi mediante ordinatio-
 ne, rituque particulari ad ministerium illud
 fuisset destinati; unde cognoscentes sub-
 limitatem inuncti nobis muneris, illi corre-
 spondere studeamus morum excellentiæ. Et
 quia, tam in Holocausto, quam in Hostia pa-
 cifica, ac in sacrificio pro peccato in usu fuit

talis cæremonia, ipsumque Missæ sacrificium
 excellentissimè in se continet trium illorum
 sacrificiorum proprietates, convenientissi-
 mum fuit, ut eadem quoque cæremonia in
 Missa practicaretur; cujus tamen aliam quo-
 que adfert convenientiam Hincmarus Re-
 mensis, quia, *Jacob Patriarcha cum filio Jo-
 seph benediceret, manus eis imposuit, Et Domi-
 nus in Evangelio oblatos sibi parvulos, per im-
 positionem manus benedixisse legimus.* de va-
 riis cap. Ev. c. 18.

Eadem semper formulâ utitur Ecclesia Ro-
 mana in *Hanc igitur*, ac pauca solum aliqua
 adjungit verba, in Paschate, Pentecoste, eo-
 rum octavis, & in Missa diei Jovis sancti, cu-
 jus ratio est manifesta, quia cum tunc celebra-
 reretur Baptismus Cathecumenorum, juxta
 Regulam Apostolicam, cujus meminit Ter-
 tullianus *de Bapt. c. 19. Ep. 4.* quam S. Leo Papa
 in Litteris ad Episcopos Siciliae restrinxit, nec
 approbare voluit id, quod ex similitudine
 Ecclesiæ Africanæ, quidam introducere vo-
 lebant, jamque, secundum Joannem Mo-
 schum, practicabatur in Licia, optabantque
 ut etiam praticari posset in Epiphania; ob
 hanc dico causam, quia Ecclesia nominatur
 Domini familia, specialiter includerentur
 etiam novelli isti baptizati, utpote qui jam
 incipi-

incipiebat annumerari iis, pro quibus offerre-
batur sacrificium tum etiam quia in sepa-
rato ac eminentiori loco cereos habentes
in manibus consistebant, & juxta antiquo-
rum baptizatorum morem altare circum-
dabant, unde etiam merito specialem in
Missæ Canone considerationem require-
bant: *Ioh. Vicec. lib. 5. obs. cap. 27.* Et obser-
vandum est, quod in Sabbatho incipiat ad-
ditio illorum verborum, quia dies illa præ-
cisè præstituta Baptismo, id est, nox Sab-
bathi sancti, & Pentecostes, *I. Ver. lib. 1. c. 27.*
in quibus usque hodie observatur cæremoni-
a benedictionis fontis. In die Jovis san-
cto, ratio, cur fiat, assignatur in ipso Missali,
estque commemoratio institutionis Divinif-
simi Sacramenti, qui dies, in quo ineffabile
mysterium illud celebratur, jure merito spe-
ciali aliqua nota ab aliis distinguitur. Repe-
tio etiam, quod in Pontificali, quo die Epi-
scopus consecratur, assignetur specialis aliqua
additio, tam ad consecrantis quam consecrati
propositum; & in supra citato antiquo Thomæ
codice sæpius reperitur, pro occasionis oc-
currere in verba aliqua fuisse addita, vel ob de-
dicationem Ecclesiæ, vel solemnitatem alicu-
jus Sancti aut anniversarium ordinationis, ob
nuptias, aut diem natalitium, aut etiam ob ex-

e quias alicujus defuncti : Et tandem, habemus apud Hugonem Menardum, quod pro quavis occurrente occasione, particulam hanc addere consueverint : *Quam tibi offerimus pro hujus negotii qualitate, de quo in presenti disputationis actione disputatur.* Nescio, an forte etiam id intenderit Vigilius Papa, si tamen eo tempore, quo id scripsit, nempe Anno 538. mereatur illud nomen, cum alter non esset Papa, nisi exterioribus insignis, vivente adhuc legitimo Pontifice S. Silverio, illeque esset, non Pastor, sed lupus, scribens Eutherio Episcopo in ultimis Hispaniarum confiniis: *in not. sacr. S. Greg. P. 389. cap. 5. Ordinem precum in solemnitate Missarum nullon tempore, nulla festivitate significamus habere divisum, sed semper eodem tenore, oblata Deo munera consecrare : Quoties verò Paschalis aut Ascensionis Domini vel Pentecostes, & Epiphania, Sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem sancta solemnitatis, aut eorum facimus, quorum natalitia celebramus.* ap. Lab. Tom. 5. Concil. Quapropter & ipsius Canonica pre. is textum direximus subter adjectum quem (Deo propitio) ex Apostolica traditione suscepimus. Et ut Charitas tua cognoscat, quibus locis aliqua festivitatibus apta con-

nectes, Paschalis diei preces similiter adiecimus. Hæc verba dum accurata reflexione perpendo, induci non possum, ut credā aliam in illis intendi additionem, quam præfatam, manifestum enim est ea de collectis, aliisque orationibus, quæ secundum festorum diversitatem mutantur, non posse intelligi, sed dum dicit, *quibus locis aliqua festivitibus apta connectes*, necessario particulæ illæ additæ fuerunt aut in *Communicantes*, aut in *Hanc igitur*, adeoque reponenda sunt inter illa, quorum meminit superius Micrologus: Et videtur recognoscere S. Gregor, c. 12. apud ipsū in usu fuisse, quod in Missa legerentur nomina Sanctorū, quorum illo die celebrabatur memoria, sicuti ideo forte in Martyrologio non omittitur qualitas Martyrii, & sæpius etiam patriæ. Hæc tamen omnia postea limitavit Ecclesia ac dies illos ad functiones, de quibus actum est superius.

Tertia Canonis pars videtur inchoari ab illa Oratione: *Quam oblationem tu Deus, &c.* epithetis hæc conglobatam, *Benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque*, atque hæc fuit abominatio illa de qua tam temerariè ausus fuit scribere Lutherus, *Bellar. T. 2. Cont. L. 2. c. 23. de Missa. Portenta illa verborum neque ego intelligo, neque stolidus ille qui scripsit*; quod sane mirum non est; quomodo

enim spurcissimo abominandi Apostatae palato sapere potuissent dulcia illa, melli fluatq; verba, quæ ita placuerunt Sancto Ambrosio, ut de illis scripserit in suo Libro quarto de Sacramentis: *Dicit Sacerdos: Tu nobis hanc oblationem adscriptam, rationabilem, acceptabilem.* Apud Fortunatum in vita S. Martini c. 3. etiam hæc leguntur:

Munera vel Christi benediceret ore Sacerdos,

Imposita altari Rata corporis, atq; cruoris.

Epitheta ista reperiuntur in missali Gothico, & in antiquissimis aliis missalibus Ecclesiæ; nec novum est aut inauditum, tam apud Sacros, quam prophanos scriptores subiecto alicui amabili, ac venerabili varia addere epitheta, ad redundantiam amoris erga illud exprimendam, ac verbis designandum, quantum ipsum faciamus: Videmus, quantum in iis abundant Regius Prophetæ David, quantum alii Prophetæ, est S. Palschafius Abbas Corbejenfis illorum scit expositionem dicens: *Cap. 12. de Corp. & sang. Domini. Rogamus hanc oblationem benedictam, per quam nos benedicamur; adscriptam, per quam nos omnes Cælo adscribamur; ratam, per quam in visceribus Christi censeamur, rationabilem, per quam à bestiali sensu exuamur, acceptabilemq; facere digni.*

dignetur quatenus & nos per hoc, quod in nobis displicemus, acceptabiles in unico Filio eius. Verba illa apud S. Thomam, 3. P. Q. 83. ar. 4. & apud Gratianum. Can. 1. 1. 1. de Cau. & dist. 2. c. 72. Sancto Augustino attributa, reperiuntur. Plures aliæ explanationes Spiritu, ac pietate plenissimæ legi possunt apud authores de sacris Ritibus tractantes. Proferendo verba illa quinquies Sacerdos format signum S. Crucis, tertio super omnia oblata, semel super Hostiam solam, & semel super calicem tantum, & per signationes istas, dicit devotissimus Bonaventura, repræsentantur poenitates, ac tormenta, quæ Christus Dominus ac Salvator noster in quinq; suis corporis sensibus pertulit, vel ipsa quinq; vulnera Sacratissimi sui corporis, vel etiam id, quod magis placere videtur S. Thomæ: Q. 34. art. 5. ad 3. Consecratio hujus Sacramenti, & acceptatio hujus sacrificii, & fructus ipsius, procedit ex virtute Crucis Christi. Et ideo ubicumq; fit mentio de aliquo horû, Sacerdos crucis signatione, utitur. Proposito huic utilissima est reflexio illa, quam pius quidam author, Le Gaudier de sacr. miss. sacr. facit: Ideo tot sunt cruces, ut simul intelligas, quam multis crucibus & mortificationibus, quam frequenti, & ferventi tui oblatione, & resignatione, quam jugi oratione, & Dei in fluxu egeas, ut

efficiaris Deo gratum sacrificium, in Christi crucifixi similitudinem transeas, & certam tamque tuam vocationem & electionem facias.

Verborum illorum, qui pridie quam caperetur &c. licet aliqui Steph. Durand. de rit. l. 2. c. 38. authorem faciant S. Alexandrum Pontificem, idque in effectu attestetur Breviarium Romanum, id ipsum adjunxisse Canoni Missæ, non ita tamen intelligendum est, quod antea lectum non fuerit, sed solum, quod ille Decretali sua stabiliverit, & confirmaverit id, quod per traditionem & consuetudinem jam erat in usu; creditur autem emanasse à S. Petro, & practicum ab Apostolis, prout tenent SS. Thomas apud Lab. tom. 13. Concl. & Bonaventura, idque in Concilio Oecumenico Florentino profitetur Cardinalis Turrecremata, tunc temporis solum Theologus Ordinis Prædicatorum. A loco illo, juxta Doctorem Angelicum in 1. ad Tim. cap. 2. lib. 5. transit ab obsecratione, ad orationem: In Mystero consecrationis, dicit, est oratio, quia meditatio eorum que Christus egit. Illud, accepit panem in sanctas & venerabiles manus suas, etiam reperitur in liturgia S. Jacobi Apostoli, adjunctis tamen quibusdam aliis epithetis, In Sanctas, immaculatas, incal-pabiles, & immortales manus suas, & apud S. Clementem l. 8. Const. Ap. c. 12. Cum accepisset

panem, sanctis, & ab omni labe puris manibus. S. Ambrosius Lib. 4 c. 5. de Sacramentis: *Qui pridie, dicit, quam pateretur, in Sanctis manibus suis accepit panem*; S. Basiliius in sua Liturgia etiam non nihil differentius loquitur: *In nocte, qua tradebat se ipsum, dicit, pro vita mundi, & accipiens panem in Sanctis immaculatis manibus.* Retinuit hæc Ecclesia à fontibus attributum *Sanctis* Redemptoris nostri manibus, tanquam iis, e quibus in nos derivatur omnis Sanctitas, juxta illud Psalmistæ dictum: *Aperis tu manum tuam, & implet omne animal benedictione,* adjunxit autem istis ly, *venerabiles,* ordinariè enim Sacratissimum Christi corpus, debito illo, ac venerando cohonestatur titulo; unde S. Germanus Archi Episcopus Constanti-nopolitanus scribit: *in Contemp. ver. Ecc. sin. Elatio in altum venerandi Corporis, representat Crucis elationem,* derivatur enim verbum illud *Veneror* a *Vereor*, quod timorem, ac reverentiam importat, & cum dicatur loco modi antiqui loquendi *Verinor*: *Voss. in Etym.* hoc *Veneror*, valde accommodum visum est Ecclesiæ, ut illo uteretur, quando Sacerdos in manus suas sumeret panem, in corpus Christi transsubstantiandum, quæ actio repræsentat, renovatq; id, quod ipsemet Christus fecit;

cit; unde valde appositè, ac congruenter ad-
ditum est epitheton illud, *Venerabiles manus*,
ut recordentur ministri Ecclesiæ illius: *Hor-*
rendum est incidere in manus Dei viventis,
quod certè quivis Sacerdos, qui non habet
manus mundas, mentemq; ab omni gravi
culpa mundatam, meritò timere debet, ne
in manus illas incidat: *O miraculum*, excla-
mat S. Joānes Chrysoströmus, l. 3. de Sac. *O Dei*
benignitatem, qui cū Patre sursum sedet, in illo
ipso temporis articulo, omnium manibus pertra-
ctatur, illudq; plenum sancto, ac reverentia-
more, apprimè ad propositum subjungit: Hoc
ergo mysteriū, omnium maximè horrèdū verèdūq;
Et elevatis oculis in cælū. Hanc ceremoniā
Christ. exercuit in multiplicatione panū apud
S. Marc. in resuscitatione Lazari, & in pluribus
aliis occasionibus, unde in dubium verti non
debet, ipsum in actione hac tam sacrosancta
ritum illum non omisisse; *si enim oculos,* dicit
Innocentius III. de Off. Miss. l. 3. c. 27. *levavit in*
cælum ad Patrem, cum animā Lazari revoca-
bat ad corpus. quāto magis credendū est, quod tū
oculos in cælū levavit ad Patrē, cum panem, &
vinū in corpus & sanguinē propriū converteret.
Actionem hanc comitantur verba sacerdotis,
quorū meminit S. Gregorius Nazianzenus:
Orat. 1. Apol. Scio, cujus ministri sumus, & ubi
jascentes, & quo mittentes scio, quia Dei sublimi-

tas, que humana infirmitas, & rursū potētia fit. Hisce accedit Apostolica traditio, videturq; notatū in liturgiis SS. Jacobi, & Marc. & referatur à S. Clemente, Basilio, Gregor. Ambrosio.

Gratiarum actio, quam exprimit factam esse à Christo hisce verbis: *Tibi gratias agens*, ex S. Pauli directione desumpta est, *accepit panem*, scribit S. Paulus, & *gratias agens* 1. Cor. 11. Oportet enim, subjungit S. Irenæus, *Adver. Her. l. 4. c. 34. nos oblationem Deo facere, & in omnibus gratos inveniri fabricatori Deo: Quod Christus benedicens sacris illis speciebus ritu illo usus fuerit, credit doctissimus Salmeron T. 11. fo 14. illudq; signum sanctæ crucis anticipare expressisse Redemptorem, ut illius daret normam Ecclesiæ, quod post Passionem suam deberet; continuare; Ritusq; ille antiquus ab Hebræis comprobatur: Nam sacrificium, dictum Elevatio, vel Hebraicè Tenupha, ad quatuor orbis partes motum signi crucis edebat. Etiam in illa manuum extensione, quam supra montem illum fecit S. Moyses, asserit S. Gregorius Nazianzenus or. 1. Apol. præfiguratam fuisse sanctam crucem: *Quis Moyses hunc devincet, manus in monte extendens, ut crux efformata, & ante indicata palmam obtineat. Modus ille Gentilium dividendi placentas, quas quadras appellabant, similiter etiam erat imperfecta quædam S. crucis delineatio, prout obser-**

observat Commentator Virgilii super illum
versum :

*Fatalis Crusti, patulis, nec parcere Qua-
dris. 7. Æneid.*

quam formam apud antiquos moris erat pro-
ferre ad illū panem, hac Græca Phrasi *εὐαγε-
ειδός*. *Lacerda in hunc Loc. quia hac figura cru-
cem refert, quo signo vivifico, dicit S Au-
gustinus ser. 19. de san. Altaris sacramenta,
cum interpositione verborum conficiuntur Jam
altera sequitur cæremonia: Fregit, deditque
discipulis suis, id, quod creditur ita factum
fuisse, ac Benedictum Salvatorem nostrum
in hoc divisisse particulas, quot erant convi-
vantes, sacrasque illas species posuisse supra
mensam, & successive illas omnibus distri-
buisse, vel dando illas in eorum manus, jux-
ta veterem Riturum *scortia L. 4. de Miss. Eadem, de
fac. Alt. L. 4. adu. Marc. cap. 40 Ol. Bonart. de sac.
Miss. Cap. 22.* qui longo tempore in Ecclesia
fuit observatus, vel eas ori imponendo prout
modo moris est. Verum est, quod verbum
illud, *Accipite*, probabiliorem reddat, prio-
rem sententiam, *Acceptum panem, & distri-
butum discipulis*, scribit Tertullianus, *corpus
suum illum fecit, dicendo, hoc est corpus meum.*
Idem quoque fecit, de calice, vinum confe-
cratum porrigendo, unde postea derivata pu-
ratur*

tatur cæremonia, ac usus in Ecclesia, supponendi patenam Hostiæ, ac infundendi vinum in calicem. Patena illa, quæ Redemptori servavit in cœna, ex pretioso lapide confecta fuit, diciturque hodie magna cum veneratione asservari in civitate Genuensi. In Missali Mozarabiorum ritus ille reperitur *Sauss. de Panop. sac. L. 9. C. 10.* ut super patenam hostia in novem particulas dividatur, juxta novem præcipua fidei nostræ mysteria, in symbolo contenta.

Caput Septimum.

De Consecratione, & Elevatione.

PRæmissa grata hac memoriâ eorum, quæ fecit Christus in institutione sanctissimi sacramenti, tandem devenitur ad sacrosancta Consecrationis verba, in quibus, dicit Hugo à S. Victore, *Fit super humanam rationem, Divina virtute humana sollicitudine, de cibo corporis esca spiritualis, & descendente super panem & vinum immensa Majestatis virtute, tam veram Divinitatem, & humanitatem Christi in cælo regnantis accipimus, quam veram substantiam ignis à sole. supposita Chrystalli sphaera exigua mutuari possumus. Lib. 2. de offic. Enc. C. 32.*

Deinde, post profundissimam, humillimamque adorationem, elevat Sacerdos sacratissimum corpus Christi sub speciebus panis, illud-